Poštnina plačana v gotovini Štev. 11. V Ljubljani, v četrtek dne 17. marca 1927. Leto VI. Z mesečno prilogo „Socialna kultura“.

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1·50 — Cena: za 1 mesec Din 5·-, za četrt leta Din 15·-, za pol leta Din 30·-; za inozemstvo Din 7·- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Anton Marinček:

Petletnica Krekove mladine.

Najmlajša veja naše krščansko socialne organizacije slavi petletnico. Ni sicer dolga doba, gotovo pa je najkočljivejša in najtežja doba. Začetna doba je to. Začetna doba vsake organizacije je bojna doba. Odstranjevati mora zapreke, ki jih je več kot dovolj. In Krekovo mladino je zadela marsikatera mrzla sapica z domačih in tujih livad. Krepki organizem pa zmaga vse težave. »Krekova mladina« je krepka in hoče ostati krepka. Svojo moč pa ne zida nase, ampak na svoja načela. Ni slučaj, da obhaja svojo petletnico na praznik sv. Jožefa. Ne. Jasen in iz določnega namena zasnovan sklep je postavil to slavje na 19. marec.

Sv. Jožef! Najidealnejši zgled krščanskega delavca! Iz kraljeve rodbine je. Po božji previdnosti obubožan se je z veseljem posvetil svojemu tesarskemu poklicu. Celo njegovo življenje je takorekoč poveličevanje udanosti njegove v božje vodstvo. Sv. Jožef je sigurno moral prestajati in prenašati vse one težave, katerim ne uide noben delavec. Trdo je moral delati za svoj svakdanji kruh.

Bog mu je izročil v varstvo dve najsvetejši in božjemu Srcu najdražji bitji — Jezusa in Marijo. Bog je s tem dal delu čast, čast, katere ni bil deležen noben drug stan.

Iz te časti pa je zrastel sv. Jožefu mnog oster trn. Nima stanovanja, ne hrane. Ko minejo prvi dnevi rojstva božjega Deteta in ko je z veseljem mislil na svoj mirni stan v tihem Nazaretu, pa pride povelje: Beži v Egipet! In je šel. Ni se obotavljal. Izpolnil je svojo dolžnost takoj.

Ko se je vrnil v Nazaret, ni iskal časti in višjih mest, dasi je bil iz kraljevega rodu. Tiho je delal v svoji delavnici, tam izpolnjeval dolžnosti, ki jih je imel do svojega poklica in do svoje družine.

»Krekova mladina« je s tem javno priznala in potrdila svoj program in svoja načela, ko je združila svojo petletnico s praznikom prvega krščanskega delavca-svetnika.

Največja nesreča je, da manjka današnji družbi globokovernih značajev, značajev, ki bi kot svetilniki svetili svoji okolici ter jo privedli v pristanišče duševne harmonije, ki je mogoča edino v popolni božji udanosti.

Iz tako usmerjenih značajev bi se nujno razvili zadovoljni in vneti izpolnjevavci svojih dolžnosti. Krščansko geslo, da je podlaga vsemu — delo, more dobiti zopet svojo staro veljavo le s pomočjo takih značajev.

V današnji dobi hoče biti pojem »žrtev« nepoznan. Pri vsakem koraku, ki bi ga moral napraviti človek bodisi iz dolžnosti, bodisi iz ljubezni do bližnjega, premišljuje, koliko truda bi stal tak korak, ali kakšen vtis bi naredil na to ali ono stran, in končno, če ne bi sledile takemu koraku zle posledice. Sv. Jožef ni poznal takih bojev. Vedel je, da gre za dobro stvar, ubogal je in izvršil. Njegov pogled ni šel nikoli nazaj, ampak vedno naprej.

Istotako mora stremeti Krekova mladina in z njo vsi krščanski socialisti, da ne bomo v izpolnjevanju svojih dolžnosti, v poklicih in v družbi nikoli poznali oklevanja. Iz naših vrst bo morala izginiti besedica »nemogoče, ni prikladno« — naše geslo naj bo: m o r a m o!

Dobro se zavedamo, da so naše steze strme, naša pot dolga. Zavedamo se, da imamo marsikje težave ravno vsled tega, ker hočemo biti krščanski in socialni in dosledni. Je tako in bo tako. Enega pa ne smemo pozabiti: Bog je svet odrešil in prenovil s pomočjo krščanskega delavca. Tudi sedanja družba je popolnoma propadla. In zopet je poklican krščanski delavec, da sodeluje odločno pri prenovitvi človeštva.

Krekovi mladini je začrtana le ena pot in to je pot sv. Jožefa. Prosimo ga pomoči!

O državotvorstvu in še kaj.

Da niso zastopniki modernega kapitalizma naklonjeni delavstvu, vemo vsi. Nerazumljivo pa je, da gre njihovo slo po kazanju svoje moči tako daleč, da prekoračijo meje previdnosti in pameti.

V Sevnici ob Savi je tovarna za tanin »Jugotanin«, koje lastnik je francoski državljan. Ta tovarna obratuje noč in dan v izmenah po 8 ur in zaposluje do 150 deloma kvalificiranih deloma nekvalificiranih delavcev. Tovarna ima naročil toliko, da mora često še gorko blago nakladati na vozove. Samoobsebi je umljivo, da dela tovarna pri takih razmerah z lepim dobičkom.

Često se pripoveduje, da so tujci dobrohotnejši, odnosno uvidljivejši kakor domačini. Ker vodi to tovarno tudi inozemec, bi pričakovali, da bo izpolnjevala tovarna napram delavstvu vsaj one obveznosti, ki jih predpisuje zakon o zaščiti delavcev. Res je pa ravno nasprotno. Vodilno osebje, med temi tudi inozemski tehnični vodja tovarne, pritiskajo na delavstvo, da dela na dan celo do 14 ur. Nadur tovarna ne plačuje kljub jasnemu določilu § 10 zakona o zaščiti delavcev. Delavcem dolguje po 389, celo po 1002 naduri. Istotako je delavstvo brez kolektivne pogodbe.

Tovarna hoče delavstvo na vsak način obdržati v brezpogojni suženjski pokorščini. V ta namen se poslužuje nečuvene strahovlade in odpušča delavstvo za vsako, često tudi dozdevno malenkost. Da učinkuje taka metoda pri sedanjih razmerah, je več kot umljivo. O predpisanih dopustih sploh ni govora.

Da bi si delavstvo vsaj nekoliko omililo svoj položaj, je predložilo vodstvu tovarne spomenico s skromnimi zahtevami, ki so utemeljene že v zakonu za zaščito delavcev, obenem je prosilo za posredovanje Delavsko zbornico. Zastopniku Delavske zbornice je izjavil ravnatelj, da bo razpravljal o spomenici, obenem je pa obljubil, da ne bo izvajal posledic proti tričlanski deputaciji delavstva. Toda komaj je zapustil zastopnik Zbornice tovarno, je poklical ravnatelj omenjeno tročlansko deputacijo ter dva izmed njih takoj odpustil. Ko je zastopnik zbornice g. Kopač ponovno interveniral, je izjavil g. ravnatelj Kastjan, da se bo z njim sicer razgovarjal, ne pa z zastopnikom organizacije. Spor še sedaj ni poravnan.

Kako naj označimo tako postopanje?

Če bi bila kje potrebna uporaba zakona v zaščito države, bi bila proti takim metodam. Pošten in soliden delavec hoče delati. On se zaveda, da je najuspešnejše delo tam, kjer ima podjetnik zmisel ne le za svoje podjetje, ampak tudi za delavce. Torej da vlada neke vrste harmonija. Pošten delavec je voljan, da ustvari pošteno, pravično sodelovanje. Za to svojo dobro voljo pa dobi od delodajalca tak odgovor. **Ali je kaj naravnejšega, da dviga razočarani delavec pesti, da se nabira v njegovi duši sovraštvo proti podjetniku in tej družbi?** Ali ni tukaj moči in oblasti, ki naj bi posegla in napravila red?

Tovarna, bogata in dobroidoča, dolguje delavcem po **1002 naduri. Inspekcija dela, kje si? Zakon se krši!** Zakaj imamo pravzaprav inspekcije dela? Takih, kakršne so, jih ne potrebujemo. Delavstvo noče, da bi se na njegovo ime ustvarjala samo gnezdeca za toliko in toliko oseb. Delavstvo hoče imeti od Inspekcij dela tudi sadove. Spanja mora biti enkrat konec. Delavstvo v papirnici Vevče-Medvode je že zdavnaj zahtevalo, da razpiše Inspekcija dela razpravo o delovnem redu, ker hoče tovarna vpeljati nekak delovni red brez sodelovanja delavstva. **Toda Inspekcija dela v Ljubljani se ne gane.** Ali je tak inspektor na mestu?

Pri tej priliki moramo načeti še poglavje o inozemskih delavcih. Ugotovljeno je, da so ti največji priganjači in sluge podjetnikov na račun delavstva. Napraviti treba strogo revizijo teh inozemskih delavcev in kjer niso neobhodno potrebni, naj se jih odslovi. Naloga Delavske zbornice pa je, da natanko preišče vse prošnje za inozemske delavce.

V zmislu § 17 pravilnika za zaposlitev inozemskih delavcev je določeno, da mora napraviti podjetnik s takim delavcem pismeno službeno pogodbo. Kar je mogoče za tujce, mora biti mogoče tudi za domačine. **Pametno bi bilo, da bi započela Delavska zbornica s sodelovanjem vseh organizacij energičen boj za prisilno uvedbo kolektivnih pogodb v tovarnah in za priznanje delavskih strokovnih organizacij za zakonite zastopnice delavcev, ki so organizirani v teh organizacijah.**

Še na eno dejstvo moramo opozoriti. Velika večina podjetij postavlja na vodilna mesta kot glavne ravnatelje, ravnatelje itd. razne penzionirane uradnike in bivše aktivne častnike. Torej ljudi, ki nimajo o podjetjih, v katerih so nastavljeni, niti pojma. Pa zakaj to? Niso strokovnjaki v obratnem delu, pač pa so strokovnjaki v šikaniranju in izsesavanju delavstva. Tudi proti temu kapitalističnemu sistemu bo treba z vso ostrostjo nastopiti.

S temi vrsticami smo hoteli opozoriti javnost na težke razmere delavstva, katere pa sedanja kapitalistična družba še stopnjuje, delavstvo pa, da ne bo boljše, dokler se ne strne v močne organizacije, ki jih bodo povedle v zmagoviti boj proti takim razmeram.

Političen pregled.

Skupščina je pretekli teden končala načelno proračunsko razpravo. Pri glasovanju je vlada dobila 151 glasov, opozicija pa 109. Takoj nato se je pričela podrobna debata. V razpravo so prišli proračuni vrhovne uprave, ministrstev za pravosodje in prosveto, katerih proračun je vladna večina sprejela.

Novi proračun prinaša za Slovenijo in za državo sploh znatne olajšave. Zmanjšujejo se takse, cene soli, trošarine itd. Minister za socialno politiko dr. Andrej Gosar razpravlja te dni o možnosti, kako bi se dalo preosnovati delavsko zavarovanje. Vlada je na poslednjih sejah sprejela važne zboljšave proračuna. Sklenila je tudi, da se bodo kronski upokojenci prevedli v dinarske. Novi finančni minister bo skušal to zadevo čimprej urediti. Finančni zakon za leto 1927/28 določa, da se bodo dolžni davki lahko plačevali z 20 odstotnimi boni, ki so se odtegnili ob priliki žigosanja avstrijskih bankovcev. Najvažnejša zboljšava proračuna je pooblastilo, ki ga je dobil minister za socialno politiko, da lahko ustanovi fond za dajanje cenenih posojil za delavska stanovanja. Nadaljnji uspeh, ki ga je dosegel Jugoslovanski klub je, da se je minister za socialno politiko pooblastil, da lahko odstopi inventar in arhive dosedanjih Borz dela tistim ustanovam, ki se bodo ustanovile z namenom, da bi posredovale za delo.

Zboljšave proračuna gredo tudi za tem, da se skuša pospeševati varčevanje. Radi tega so se hranilne vloge na hranilne knjižice oprostile vseh davkov. Pri davkih na ročne delavce se je določil eksistenčni minimum na 6000 Din. Ta povišek pomenja za slovensko delavstvo znatno razbremenitev.

Zadnje dni se je mudil v Belgradu predsednik mednarodnega urada za delo v Ženevi Albert Thomas. Obiskal je ministra za socialno politiko dr. Gosarja. Zanimal se je za to, kakšno je razpoloženje v vladi glede osmih delavskih konvencij, ki jih naša skupščina še ni sprejela. Zanimivo je Thomasovo stališče glede 8 urnega delovnika. Thomas se je izrazil, da je osemurni delovnik v sedanji obliki v državah z malo razvito industrijo neizvedljiv.

Sedanja vladna koalicija je brezdvoma notranje zelo trdna. Koalicija radikalov in radičevcev je živela v neprestanih krizah. Radić je vedno rušil vlado. Dosedanje delo koalicije Uzunoviča in dr. Korošca pa je pokazalo resnost poslancev Slovenske ljudske stranke v delu in v zahtevah. Glasovanja v skupščini so pokazala, da razpolaga vlada z zadostno večino in da v skupščini ne bo padla. Stranke, ki so ostale v opoziciji, predvsem radičevci, pa tudi demokratska zajednica, so uvidele, da je položaj tak, da je treba, da tudi oni store korake za zbližanje z vlado. Radikal Dimitrijević se je v Zagrebu pogajal z Radičem, ki je izjavil, da je vstop njegove stranke v vlado povsem gotova stvar. Javno se tudi vodijo pogajanja, kakor izjavljajo opozicionalni krogi, med radikali in demokratsko zajednico.

Vladni krogi zanikajo, da bi se oficielno pogajali z opozicionalnimi skupinami in trdijo, da je vladna večina tako trdna, da ji ni treba nobene pomoči. Sploh ima vlada rešiti toliko važnih stvari, da ni časa za pogajanja.

Ena o naših predlogih.

Vsaka delavska organizacija, če je na svojem mestu, mora takorekoč živeti z delavstvom. Zanimati se mora za vse pojave doma in v mednarodnem svetu; zasledovati nedostatke v socialni zakonodaji in v obratih ter zaposlitvah, obenem pa mora študirati in iskati pota, po katerih naj bi se odpravili taki nedostatki in zboljšal položaj delavstva. Najprikladnejša prilika za razglabljanje in reševanje takih vprašanj je gotovo skupščina Delavske zbornice. Dolžnost vseh članov skupščine, posebno pa vodstva posameznih organizacij pa je, da se za take skupščine dobro pripravijo. Po poteku skupščin, če so na višku ali ne, raste ali pada namreč tudi ugled Delavskih zbornic. Skupščine Delavskih zbornic so pa tudi legalne zastopnice celokupnega delavstva, ki je zaposleno na njenem področju, in je nujno, da se na njih razpravljajo vsaj važnejše delavske zadeve.

Klub krščanskih socialistov se zaveda svoje naloge in je izpolnil svojo moralno obveznost do zbornice, do delavstva in do svoje organizacije, če je sestavil predloge ter jih predložil vodstvu zbornice, da jih da v pretres in sklepanje na prihodnji skupščini Delavske zbornice. To je bilo naše vodilno načelo pri sestavljanju predlogov.

Zelo smo se pa začudili, ko smo dobili na te naše predloge v uvodniku »Delavske politike« od 2. marca pod naslovom »Predlogarji in nadlogarji« odgovor, ki se sploh ne da označiti. Take besede in misli so mogle priti izpod peresa osebe, ki je vsled svoje zagrizenosti popolnoma pobesnela. Krščanske socialiste psuje z užitkarji v SLS; privleče na tapet Polaka, Union, itd., v splošnem izrazi, ki so v zalogah gotovih krogov

Kakšno je naše razmerje do SLS, nobenega prav nič ne briga. Če bi se pa kdo nepristransko brigal za notranji ustroj in delovanje naše stranke, bi moral vedeti, da je ustvaril moderna socialno-gospodarska strankina načela predvsem delavski del stranke. To je čisto odkrito priznal tudi bivši podpredsednik stranke g. prof. Bogumil Remec ob priliki 30 letnice JSZ. Zgodovina in delovanje stranke pa dokazuje, da se niti enkrat ni odtegnila svoji dolžnosti, če in kadar je šlo za akcijo za delavske interese. In ravno sedaj je na tem, da marsikaj popravi, kar so zagrešili kapitalistični režimi s pomočjo marksistov. Pri vsem tem zasluga krščanskih kapitalistov ni najmanjša.

In odrekati nam hoče dotična pobesnela oseba pravico do delovanja med delavstvom! Kdo pa je položil temelje za socialno delovanje v prid zatiranih in brezpravnih? Ali ne krščanstvo, ki je takoj izpočetka in dalje nepretrgoma delovalo v zmislu načel svojega Ustanovitelja za povzdigo in pravice ubogih? In marksizem sam nehote oznanja evangelij!

Ali naj ne bi mi imeli pravice javno se udejstvovati vsled družabnega značaja svojih somišljenikov? Kdo pa so? Ali ne kmetje in delavci? To je vendar tudi program marksistov!

Pa Polak. Kaj imamo mi ž njim opravka in še z drugimi tako zvanimi krščanskimi kapitalisti! Mar je to posebna naklonjenost za nas, da so njihovi delovodje večjidel marksisti in da se stavijo naši organizaciji v njihovih podjetjih največje zapreke?! V naših vrstah nismo dosedaj imeli še niti enega kapitalista, dočim so bili v vaših vrstah že tovarnarji in veleposestniki. Torej pometajte pred svojim pragom!

Še več bi lahko našteli.

Resnici na ljubo moramo priznati in z veseljem priznamo, da je neki pošten marksist sam okrcal tega zagrizenca in ž njim tudi urednika v »Delavski politiki« od 9. marca v posebnem članku.

Mi smo omenili zgoraj navedeni članek, da pokažemo, kakšni elementi in značaji so še med delavstvom in da so taki značaji največja nevarnost za delavstvo, ker morejo vzgojiti, če imajo dovolj vpliva, le besno maso. Taka masa bi pa bila največje zlo za družbo, predvsem pa zlo napram sami sebi. Človeka more dvigniti le krščanstvo, kojega glavni nauk je ljubezen in pravica.

Nas pa ne bodo zbegali taki izbruhi. Nasprotno. S še večjo energijo se bomo posvetili delu za pravice delovnega ljudstva.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Viničarji.

Skupina Litmerk sklicuje ustanovni občni zbor 19. marca po rani sv. maši v Katoliškem domu v Ormožu. Dnevni red: 1. poročilo centralnega tajnika viničarske zveze; 2. sprejem članov in pravil; 3. volitev odbora in nadzorstva; 4. predlogi in slučajnosti. Dolžnost vseh viničarjev iz ormoških goric je, da pridejo na občni zbor.

Skupina Zavrč bo priredila 19. in 20. marca v prostorih pri mežnariji na Zavrču organizatorično-tehnični tečaj, katerega bosta vodila tov. Rozman in Košnik. Tečaj je obenem ne samo za odbornike, ampak tudi za člane, predvsem mlajše.

Viničarski sestanek se bo vršil dne 19. marca popoldne v Bresovcu, župnija Sv. Barbara v Halozah. Poročal bo centralni tajnik viničarske zveze.

Skupina Svetinje bo imela svoj redni občni zbor 27. marca po rani sv. maši v posojilnici Svetinje. Dnevni red: 1. poročilo centralnega tajnika viničarske zveze; 2. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 3. volitev odbora; 4. sprejem novega zvezinega poslovnika; 5. slučajnosti. Udeležba obvezna za vse viničarje in viničarke.

Skupina Sv. Miklavž pri Ormožu bo imela svoj redni občni zbor 3. aprila ob 3 popoldne v društveni dvorani pri Sv. Miklavžu. Dnevni red: 1. poročilo zastopnika JSZ iz Ljubljane; 2. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 3. poročilo odbora in preglednikov; 4. volitve; 5. sprejem novega poslovnika; 6. slučajnosti. Ker je ta občni zbor skupine najvažnejši z ozirom na naš viničarski gospodarski položaj, se vabijo vsi člani k sigurni udeležbi. — Predsednik.

Skupina Ljutomer bo imela svoj redni občni zbor 3. aprila po osmi sv. maši v Katoliškem domu v Ljutomeru. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru; 2. poročilo zastopnika JSZ iz Ljubljane; 3. poročilo odbora in nadzorstva; 4. volitve odbora in zaupnikov; 5. sprejem novega poslovnika; 6. slučajnosti in predlogi. Ker je občni zbor zelo važen, zato vabljeni vsi člani! — Podpredsednik.

Skupina Gornja Radgona bo imela ustanovni občni zbor dne 10. aprila po drugi sv. maši v dvorani posojilnice. Dnevni red: 1. poročilo centralnega tajnika viničarske zveze; 2. sprejem članov, pravil in poslovnika; 3. volitve odbora, nadzorstva in zaupnikov. K ustanovnemu občnemu zboru se vabijo vsi viničarji in viničarke iz bližnje in daljne okolice. — Pripravljalni odbor.

Skupina Kapela, katera šteje že 53 članov, bo imela ustanovni občni zbor 10. aprila ob 2 popoldne z naslednjim dnevnim redom: 1. poročilo centralnega tajnika viničarske zveze; 2. sprejem še novih članov, pravil in poslovnika; 3. volitve odbora, nadzorstva in zaupnikov; 4. slučajnosti. Tovariši viničarji, vsi na občni zbor. — Pripravljavni odbor.

Ljutomer. Dne 22. marca zvečer se bo vršila seja pri tov. Ivanu Husjaku v Slamnjaku. Seja je radi občnega zbora zelo važna in vabimo vse odbornike k sigurni udeležbi.

Svetinje. Pri nas je umrla Neža Mežnarič, viničarka, stara 69 let. Pokojnica je bila članica posmrtninskega sklada in je odbor njenim svojcem nakazal 300 dinarjev za pogrebne stroške. Priporočamo vsem članom, da pristopijo k temu skladu, ker dobe za slučaj smrti preostali izdatno podporo.

Zveza tovarniškega delavstva.

Št. Vid. V tovarni »Stora d. d« so zadnje čase odpustili več delavk z motivacijo, da tovarna za svoje izdelke nima naročil. Ne bomo trdili, da temu ni res tako, vendar pa se ne moremo strinjati s tem, da se pri odpustitvi ni oziralo na gospodarsko šibkejše, predvsem pa najrevnejše delavke. Znano je, da je v tovarni zaposlenih več delavk, ki po našem mnenju niso delavke, pač pa hčerke več ali manj premožnih kmetskih staršev. Te delavke hodijo v tovarno zgolj za zabavo in komodnosti dela. Resnica pa je, da imajo te kmetske delavke vedno večjo prednost pri delu, kot pa tista dekleta, ki so navezana edino na zaslužek v tovarni. Ta trditev je razumljiva že iz dejstva, da delavke premožnih staršev nikdar ne tarnajo nad prenizko plačo, ker to, kar dobijo v tovarni, rabijo edino le za priboljšek, ker hrano, stanovanje in potrebno obleko dobivajo itak od staršev. Od naše strani smo vedno odločno za to, da se ščiti slabejše pred močnejšim, zato obsojamo tudi dejstvo, da se v slučaju pomanjkanja dela odpusti revne deklice, dočim se v delu pridržijo delavke, ki imajo delo in sredstev za življenje v dovoljni meri doma. Že delavke same bi morale biti toliko uvidevne in socialne, da bi se v takih slučajih prostovoljno prijavile za odpust na korist tistim, ki živijo izključno samo od zaslužka v tovarni. Podjetje samo bi pa tudi moralo gledati pri izberi za odpust na to, da ohrani v stalni zaposlitvi le poklicne delavke.

Strokovna zveza rudarjev.

Hrastnik. Pri našem rudniku se dogajajo take stvari z bolnimi delavci, da moramo seznaniti javnost, kako se postopa z bolnimi rudarji. Naj navedemo samo en slučaj, ki ga je doživel naš organiziran član. Rudar Jevnišek Matevž je bil zaposlen pri TPD nad 13 let. Opravljal je službo vestno. Leta 1926., v januarju, je dobil udarec na oko, vsled česar je moral v ljubljansko bolnico. Po večmesečnem bolehanju so mu priznali 25 odstotno nezgodno rento in ga zaposlili pri lažjem delu, pri katerem je ostal pol leta. Po preteku tega časa so ga poslali ponovno na preiskavo, kjer so mu pa odbili 20 odstotkov nezgodne rente in je ostalo samo 5 odstotkov. Za zdravega ga seveda niso mogli spoznati, kar ni bil in še danes ni. Sedaj so pa vrgli tega rudarja, očeta petih nepreskrbljenih otrok, iz službe. Vse prošnje njega in njegove žene so bile zaman. Odgovor, ki ga je dobil od g. ravnatelja kakor od obratovodje je bil, da bolnih rudarjev ne rabijo in da lahko dobijo za 25 Din zdrave, mlade moči. Jevnišek je imel kot star delavec 40 Din dnevno. — Iz navedenega se vidi brezsrčno postopanje TPD s tistimi, kateri so pustili svoje zdravje pri rudniku.

Morala krščanskih socialistov.

»Delavec«, glasilo združenih marksistov, št. 5 z dne 10. marca, prinaša dopis iz Leš, v katerem pravi, da je JSZ razdelila v Lešah neorganiziranim delavkam, ki so bile brez vsakega zaslužka, brezposelno podporo po 170 Din in da se je vsaki delavki odtegnilo po 50 dinarjev za članarino, ter končno pravi, da se mora o tej morali krščanskih socialistov razpravljati na prihodnji seji Delavske zbornice. K temu dopisu omenja urednik Delavca, da je soc. klub DZ predlagal Delavski zbornici, da se natisne vsota podpor, ki so jih organizacije prejele in izdale, in letake pošlje med delavstvo, da so pa krščanski socialisti poslali na DZ dopis proti javnemu obračunu.

Ker odseva iz tega dopisa zlobno podtikavanje in sumničenje, ki lahko ustvari napačno mnenje delavstva o našem poslovanju in postopanju, pripominjamo k označenemu dopisu »Delavca« sledeče:

Vse naše organizacije so dobile od glavnega tajništva JSZ točna navodila, kako naj v zmislu poslovnika razdele podporo za brezposelne. Prejele so tudi poslovnik. Neorganiziranim JSZ podpor ne daje in prepričani smo, da jih tudi prevaljska skupina ni dala. Če so pa morebiti brezposelne članice poravnale svoje obveznosti napram organizaciji, pa to socialiste prav nič ne briga, kakor jih sploh notranje poslovanje JSZ ne briga. JSZ je Delavski zbornici redno točno obračunavala in priložila potrdila o razdeljenih vsotah brezposelne podpore. Če žele socialisti to vprašanje spraviti pred plenum DZ, nam je zelo prav; govorili bomo pa za več mesecev nazaj, ne samo za november in december 1926 ter januar 1927, kar marsikomu najbrž ne bo kaj ljubo.

Mi smo bili in smo vedno za poštenost in stojimo na stališču poštenosti tudi pri javnih računih, posebno javnih institucij, zato smo stali glede podpor DZ na stališču, da se najprej izvede tozadevna revizija od strani DZ pri organizacijah in poslali DZ naslednji dopis:

»Klub krščanskih socialistov DZ stoji slej ko prej na stališču, da se denar, ki ga daje DZ za podporo brezposelnim, porabi izključno v ta namen. Zaradi tega je nameraval klub staviti upravnemu odboru svoj predlog, da se tozadevna kontrola pri organizacijah izvrši čimprej in če se doženejo kake nepravilnosti, da se proti taki organizaciji, ki je v tem oziru kaj grešila, postopa v zmislu tozadevnega poslovnika. Prepričani smo, da se da taka kontrola dobro izvesti. Je pa klub odločno proti temu, da bi se ti obračuni natisnili in razposlali med delavstvo, in to iz sledečih razlogov:

1. izdatek, ki pride tukaj v poštev, je nepotreben;

2. ne zdi se nam primerno, da to, s čimer smo podpirali brezposelne, obesimo za vsakega posameznika na veliki zvon. To bo povzročilo nepotrebne nemire in spore med delavstvom. Delavstvo gotovo že danes ve, da se podpirajo od strani zbornice samo organizirani.

3. Ako misli zbornica en del svojih izdatkov podvreči javni kontroli, potem naj podvrže vse svoje izdatke specificirano javni kontroli in to kulturnega odseka, raznih ekspertov, mezdnega referenta in druge izdatke, ki bi se po našem mnenju bili dali prihraniti ali obrniti v koristnejše delavske namene.«

Tako je s to zadevo. O morali in grehih pa naj socialisti lepo molče. Da pa grehov, ki so jih grešili in še greše nad delavstvom socialisti, ne bo odpuščal urednik »Delavca« sodrug Štukelj sam, bomo pa v bodoče bolj kot dosedaj skrbeli za to, da bo o takih grehih v zadostni meri obveščeno delavstvo, ki naj sodi in obsodi moraliste v socialističnem taboru.

Dr. Čampa:

V centrali.

Berlin, koncem februarja.

Generalni tajnik nemških strokovnih organizacij g. Otte mi je podal tole sliko:

»Osrednja zveza je zveza posameznih strokovnih zvez, 20 po številu. Te imajo zopet svojo provincijalno, okrožno, krajevno organizacijo ter tvorijo zase svojo celoto. Zveze goje predvsem stanovsko izobrazbo, glavne smernice jim daje centrala. Skupaj tvorijo osrednjo zvezo krščanskih strokovnih organizacij. Leta 1921. smo imeli še 1,250.000 organiziranih delavcev, letos pa še kakih 650.000. Število članov je v zadnjih letih padlo pri vseh strokovnih zvezah, kar vas ne sme presenetiti. Iz skušenj lahko rečem, da se da organizirati kakih 60 odstotkov delavstva, ostali stoje rajši zunaj. V dobi po revoluciji je število radi tega narastlo, ker je delavstvo takoj pričakovalo nebesa na zemlji. Taki vam takoj po prvem razočaranju tudi izstopijo. Poleg delavcev obsega naša osrednja zveza zvezo nastavljencev, organiziranih v 11 strokovnih zvezah, 400.000 po številu, in zvezo uradnikov, organiziranih v 9 strokah, 150.000 po številu. Te tri skupaj tvorijo torej osrednjo zvezo z 1,200.000 članstva, kar znači polovico leta 1921. Razloge padca sem že navedel. V navedenih podatkih so všteti samo plačujoči člani, nikakor pa ne tudi somišljeniki. Upoštevati morate tudi to, da se je lansko jesen uradništvo organiziralo enotno v eni strokovni zvezi, razen socialistov. Članstvo izhaja do 50 odstotkov iz zapada; 25 odstotkov je protestantov. Število zadnjih se bo morda dvignilo, ker se evangeljska cerkev bori s socialisti, je začela s praktičnim socialnim delom po zgledu katolicizma.

Naše delo je, če naj se ozremo na glavne smernice, po vojni olajšano tudi s strani socialistov. Socialisti ne zanikajo države kot prej, niso absolutno radikalni kot so bili, bijejo sami v sebi evolucijske boje. Pravzaprav nas v glavnem loči le še religija, etika, in kar je s temi osnovnimi načeli v zvezi. Leta 1918. so vse strokovne zveze ustanovile z industrijci neko delovno skupnost, katero so pa socialisti leta 1924. razdrli. Med seboj sicer nimamo formalnih vezi, pač pa dejansko, to je, da si izmenjavamo predloge, da se o vsakem važnem socialno-političnem koraku porazgovorimo. Tudi delavski minister dela v sporazumu z vsemi. Razvoj gre torej v smeri medsebojnosti.

Praktično delo v centrali bi bilo to: Dvakrat na leto se shaja osrednji odbor vseh zvez, ki voli tudi načelstvo, vodstvo teh zvez pa se shaja tedensko. Delo po oddelkih je razdeljeno tako: Jaz vodim organizacijo, to je, moram skrbeti, da organizacija funkcionira, in pa socialno politiko. V moj delokrog spada vse, kar se tiče socialne politike in zakonodaje. Zato sem v zvezi z ministrstvi, parlamentom, gospodarskim svetom in drugimi organizacijami. Socialno-politični zakonski osnutki izidejo iz tega oddelka. Gospodarski oddelek se peča z razvojem cen, trga, kartelov in gospodarskih organizacij sploh. Tu je potrebna ozka zveza in informiranost. Literarni oddelek skrbi za strokovna glasila ter vobče umsko izobrazbo kot šole, kurze, brošure in znanstveno delo. Mi delamo tako, da izdamo k vsakemu važnemu pojavu ali zakonu brošuro, ki vsebino detajlno pojasni. Mladinski oddelek skrbi za naraščaj, mladinsko zavarovanje, delavsko pravo in varstvo. Blagajna in založništvo skrbita za premoženje. Taka organizacija, kot je naša, brez lastnega založništva seveda ne more izhajati. V oddelku za dobrodelnost so poleg strokovnih zvez zastopana tako katoliška kot evangeljska delavska društva. Namen pove ime. Grafični oddelek skrbi za nazorne grafične slike vsega gospodarskega državnega življenja, naših in nasprotnih organizacij.

Internacionale v Uttrechtu ni precenjevati, ker, žal, krščansko delavstvo ni povsod tako organizirano kot v Nemčiji, Belgiji ali na Holandskem. Socialistična v Amsterdamu je naravno mnogo trdnejša in močnejša, saj je zraven Anglija in Skandinavija, kar za nas ne pride v poštev. Kar se tiče našega parlamentarnega zastopstva, imamo v parlamentu 29

SOCIALNA KULTURA

PRILOGA KREKOVE MLADINE

Naš program.

»Duh Gospodov je nad menoj; zato me je mazilil, da oznanim blagovest ubogim; poslal me je znanit jetnikom oproščenje in slepim pogled, da izpustim zatirane v prostost in oznanim leto božjega usmiljenja.«

(Izaija, 61, 1. 2.)

Krekovi mladini.

Letos obhajate petletnico svojega življenja. V kolikor morem zasledovati Vaše gibanje, moram priznati, da ste zelo agilni, neumorno delavni in požrtvovalni v dosego namenov, da družabno življenje vravnate po edino pravih, edino koristnih krščanskih načelih.

Kako prav je, da zbirate mladino in že v njihova srca zasajate prave nazore o socialnem pokretu, ki se v naših časih mogočno razvija, pa je tudi v nevarnosti, da ga krivi učitelji speljejo s prave poti na pot pogubno za poedince in za društvo.

Modro ste sklenili, da se oslanjate na priznane borivce za pravi socialni razvoj, za pravo obnovitev socialnega življenja v vseh stanovih. Imate list »Pravica«, kateremu ste začeli dodajati poučno prilogo za globoko razglabljanje socialnih vprašanj.

Ker pa čutite, kako težka in nevarna je ta naloga, zato si iščite zanesljivih, v reševanju socialnih vprašanj priznanih sotrudnikov. O, da bi jih dobili mnogo in stanovitnih!

Ta Vaša skrb mi daje poroštvo, da boste ostali na pravi poti, kar bo v časno in večno korist naši mladini in vsemu našemu narodu. Le previdno in pogumno naprej!

Srčen pozdrav in poseben blagoslov! Z Bogom!

V Ljubljani 4. marca 1927.

† Anton Bonaventura škof.

Franc Terseglav:

Naš socializem.

Življenje je več kakor vsak nauk, ki je samo bledi posnetek življenja. Življenje je rast in razvoj naprej, ki ga ne more noben nauk predvideti. Na to so socialisti-marksisti pozabili. Izmislili so nauk, ki naj velja za vse čase. Toda življenje gre svojo pot mimo njega in užiga v nas vedno nova spoznanja ter popravlja napačna. Kakor je Gospod rastel v spoznanju, tako moramo tudi mi. Zato smo mladi, da nas življenje izbere za naznanitelje in buditelje bodočnosti.

Mi krščanski socialisti gremo naprej s časom in s spoštovanjem prisluškujemo, kaj nam napoveduje in v čem smo zagrešili. Za nas veljajo večno samo krščanske resnice, da morajo tako posameznika kakor družbo v njeni rasti in dovršitvi voditi najvišja moralna načela: pravičnosti in ljubezni. Prenavljati po pravičnih zahtevkih družbo, ne da bi se utrdili v ljubezni posamezniki, se pravi zidati svoje socialne sisteme na pesek. To je predvsem potrebno, da si privzgojimo v srcih največje spoštovanje pred veličanstvom vsakega človeka, ki je svet zase, da se naučimo ljubiti bližnjega kot neskončno veliko vrednoto, in da zapostavljamo svoj blagor pred blagrom sočloveka in celega človeškega občestva. Prva in edina zapoved socialnega mišljenja in delovanja je ona, ki jo je dal Kristus svojim učencem, rekoč: Večje ljubezni od te nima nihče, kakor kdor svoje življenje da za svoje prijatelje. Svoje življenje, to je svoj trud, svoja prizadevanja, vse svoje delo. Brez ljubezni se dajo postave, z ljubeznijo se pišejo v srca in postanejo resnično vodilo življenja brez sile in prinuditve.

Kdor ljubi, iz ljubezni živi in dela, ta ne pozna poleg Boga nobenih malikov. Brez Boga, brez vere vanj, postane lahko vse malik. Socialistu-marksistu je malik demokracija, republika, proletarijat, parlament, njegov socialistični sistem. Malike si izposojamo; socialisti so si marsikaterega vzeli od liberalnega meščanstva. Komunist in fašist častita oba diktaturo. Buržuj je prevzel marsikaj od fevdalca in aristokrata. Časih se klanjajo golim imenom; kaj pomenijo, ne ve nihče več. Okoli malikov pleše cel karneval, zlasti danes; molijo se -izmi in -kracije. To vse lahko postane gola oblika, programska zahteva, geslo, dočim življenje gre neodvisno od tega svojo pot. Nam pa vse to ni glavno. Glavno je, ne da vlada eden ali več ali vsi, glavna ni ne deklaracija človečanskih pravic po francoski revoluciji ne boljševiški katekizem gospoda Buharina, glavna ni ne ta ne ona kracija (aristokracija, demokracija, ohlokracija, proletokracija, monarhija etc. etc), glavno je, da v vsaki posamezni duši vladajo božji zakoni, da, kdor vlada, pravično vlada in da se po človeških uredbah izpolnjuje moralni zakon, volja Najvišjega Gospodarja, glas vesti, ki je Bog v nas. Glavno je, da, kdor vlada, se čuti odgovornega edinemu Vladarju in vladanim, ki so edinega Vladarja otroci. Glavno je, da se prostovoljno podrejamo temu, kdor nam, vladajoč nas, služi. Glavno je, da vladajoči in vladani služijo edinemu večnemu Zakonodavcu. In končno je glavno, da se zavedamo, kako je vsako naše dejanje napram bližnjemu v e č n e g a pomena, da je moralen čin, ki bomo zanj dajali odgovor, ker so naše duše neumrjoče in naša dejanja ne minejo kakor mine dobro in zlo, ki ga žival prizadeva živali. Mi pa smo ljudje, to je sinovi b o ž j i.

Mi, ki se tega zavedamo, smo k r š č a n s k i socialisti. Naš socializem se gradi na neumrjočih dušah. Naš socializem so naši odnosi do bližnjega, ki so usmerjeni k izveličanju, našemu in vsega stvarstva. Ne da dobro živimo samo v mejah tega minljivega, nepopolnega in med telesnim rojstvom in smrtjo omejenega življenja, ampak da se izveličamo v soživljenje in upodobljenje z Bogom. Bog pa da rasti življenju človeštva po vedno novih oblikah, se ne ustavi nikjer in kar se nam danes zdi edino mogoča vladavina ali sistem ali »družba bodočnosti«, je zanj že davnej minulo. Ne mine pa zakon ljubezni, ki ga je zapisal v naša srca, ne mine odsvit večnosti v obličju našega bližnjega, ne minejo pravice, ki jih je neodjemljivo podelil vsakemu posamezniku pred družbo in nad njo, ne minejo tudi ne naše dolžnosti do družbe izveličujočih se sobratov.

To še ni krščanski socializem, toda brez tega ni nobenega socializma. Brez tega je vsak socializem prazna beseda, otli malik na glinastih nogah; tudi krščanski socializem bi brez tega bil gola marka na prazni posodi. Kdor pa bo svoj socializem razumel kot z v e l i č a n s k i socializem, da se po posameznikih družba pobožanstvi, posamezniki pa po njej — pobožanstvi v zmislu in po življenjskem nauku našega Gospoda — ta je pravi krščanski socialist, je resnični krekovec. Ne bo ustvaril nič popolnega, se bo motil, toda vse, kar bo ustvaril, bo zmožno izpopolnitve, napredka, čim večjega razodetja še boljšega in večjega. Kar pa je sezidano na temelju brezbožja, kar prezira izveličanje, kar računa samo z minljivim, to bo samo brez sledi minulo.

Franc Kordin:

Ob petletnem delu „Krekove mladine".

Tiho in skromno petletno delo krščansko socialistične delavske mladinske organizacije »Krekove mladine«, je za nami. Tiho in skromno je delo pač zato, ker smo si delavci sami iz potreb, katere smo mogli čutiti le mi sami, začeli graditi svojo lastno izobraževalno organizacijo. Začutili smo, da je treba našim delavcem čisto posebnega torišča za naše nadaljnje izobraževanje in vzgojo. Videli smo, da smo nekako odrezani od drugih, čutili smo se povsod tujce, nikjer nismo našli tistega, za čemer smo hoteli. Ob razglabljanju teh dejstev se je je odločilo pet zavednih krščanskih delavcev, da si osnujejo svoj lasten dom — svoje delavsko izobraževalno društvo. Kot prepričani krščanski socialisti so spoznali, da bo zahtevala bodočnost ravno iz delavskih vrst mnogo mož izobraženih, značajnih, radikalnih do skrajnosti in v vsakem oziru. To je bil drugi temeljni motiv. Zbrali smo se prvič na razgovor v mesecu decembru l. 1921., da položimo temelj, da spravimo našo misel v življenje in položimo temelj našemu društvu.

Malo nas je bilo, a kljub temu smo vztrajali. Dobivali smo sčasoma novih prijateljev med našimi tovariši delavci samimi, pridružili so se nam pa tudi nekateri inteligenti, ki so takoj spoznali našo zdravo zamisel in so nas skušali podpirati. Zapisnik prvega sestanka nosi datum 7. decembra 1921 s sledečimi podpisi: France Kordin, Zalesjak Slavko, Završnik Alojzij, Klančar Ivan, Pečar L., Kobilca Pavel, Kapus Franc. Ta pripravljalni odbor je imel nalog zamisli društva izdelati odgovarjajoča pravila. Pri sestavljanju pravil je odlično sodeloval tov. Avgust Cvikelj. Tudi sedanji poslanec France Kremžar je pri ustanovitvi veliko sodeloval in nam podal mnogo nasvetov in smernic. Lepo je bilo, ko je naš tovariš France Kremžar v mali sobici prvega delavskega konsumnega društva, desetorici mladih delavcev iz srca govoril o potrebi, namenu, bodočnosti in imenu organizacije. Med njegovim govorom stopi v malo skromno sobico naš prijatelj in soustanovitelj preč. g. Anton Komlanec. V razgovoru smo se soglasno zedinili za ime »Krekova mladina«. Nismo si zastonj nadeli tega imena. Hoteli smo, da Krekov duh živi tudi po njegovi smrti in mi smo hoteli biti izvrševalci njegovih načrtov in idej. Vsi smo se ga namreč spominjali iz naših dečjih let kot moža, ki mu ni enakega v zgodovini slovenskega naroda, posebno pa še v zgodovini slovenskega delavstva.

V mesecu marcu 1922 nam je politična oblast poslala potrjena pravila, ki veljajo z malimi izpremembami še danes. Tedaj smo stopili v javnost. Začelo se je res pravo društveno življenje. Naše število je raslo. V začetku niti mislili nismo, da bi šli tudi iz Ljubljane. Hitro pa se je o našem društvu razvedelo tudi drugje. Glasovi in prošnje, da se tudi tam ustanovi »Krekova mladina« so bile pogoste. Zanimanje je rastlo. Vse to nam je bilo bodrilno znamenje, da smo na pravi poti in da moramo iti po njej tudi naprej. Potrebe so bile od dne do dne večje. Zato je sestavil naš tovariš Jože Rutar poslovnik, ki je bil z malimi spremembami sprejet. Osnovali so se razni odseki, med njimi najdelavnejši — dramatični.

Prva »Krekova mladina« izven Ljubljane se je ustanovila v Sneberjih ozir. v Zadobrovi in šteje še danes lepo število članov.

Kmalu nato so se oglasili tovariši iz Celja. In res so pod vodstvom agilnega tovariša Ivana Gajška, takratnega okrožnega tajnika, ustanovili svojo podružnico.

»Krekova mladina« se je širila, delo je rastlo. Tedaj se je formirala centrala. V življenje je stopila podružnica v Ljubljani. Skoraj nam je nerazumljivo, kako da so že tedaj nastale podružnice daleč od središča našega gibanja — v Slovenskih goricah. Vsekakor je to znamenje, kako naš program kar nekako magnetično prijema in veže duha slovenskega krščanskega delavca.

In prav danes po dveletnem obstoju viničarskih »Krekovih mladin«, ko je padlo v to rodovitno zemljo šele prvo seme, vstajajo pod našimi fanti-krekovci vsi viničarji in zahtevajo svojih pravic. S ponosom lahko trdimo, da sta vprav »Krekova mladina« in naša strokovna organizacija ubranili dostop do viničarjev materialističnim organizacijam in da je celokupen viničarski element orientiran danes čisto drugače kot bi bil sicer.

Vkljub temu, da nekateri sicer krščansko misleči ljudje niso imeli pravega razumevanja za našo organizacijo, ga ali niso mogli ali pa niso hoteli imeti, smo vendar rastli. Le ta vztrajnost nas je gnala v posamezne industrijske kraje med delavstvo, kjer so se ustanovile za tem naše podružnnice. Ta kronika delovanja posameznih podružnic se ne more omenjati natačneje, saj je njih delo tako zapisano v srcih naših mladih.

Centrala pa si ni dala opravka samo z ustanavljanjem podružnic. Spoznali smo namreč, da treba novo pridobljeni material takoj izobraževati in vzgajati v duhu in na temelju krščanskega socializma. V ta namen smo začeli snovati načrte za socialne tečaje.

I. kongres krščanskih socialistov dne 7. junija 1925 nam je ravno o tej smeri pokazal prvo in najbližjo pot k uresničevanju našega programa. Tozadevna resolucija pravi kategorično: »Ustanovi naj se Krekova šola!« Misel ni ostala samo pri načrtu. V kratkem času od 7. junija do oktobra se je vse pripravilo in 5. oktober je bil tisti dan, o katerem je zapisala »Pravica«: »Delavska mladina! 5. oktober je bil tvoj dan. Vztrajaj in delaj, da napoči kmalu svetel dan za vse delavstvo.« Pri »Krekovi socialni šoli«, ki je trajala 3 mesece, so sodelovali odlični naši izobraženci. Vsega skupaj je bilo preko 70 predavanj. Zaključni večer je pokazal prve uspehe te šole.

Še predno pa se je »Krekova socialna šola« zaključila, je že vstala v nas nova misel, ki je s sklepom centrale z dne 28. decembra 1925 dobila konkretnejšo obliko. Napravil se je sklep: »V dneh 12. in 13. junija 1926 se vrši v Celju I. kongres krščansko-socialistične delavske mladine.«

Konstituiral se je poseben kongresni odbor, ki je kongres vsestransko in temeljito pripravljal. Čas je tekel, delo in priprave napredovale, in reči smemo: Slovensko krščansko socialistično delavstvo, 12. in 13. junij je bil najlepši, zgodovinski dan v tvoji zgodovini! Kongres, ki so se ga poleg številnih zastopnikov vseh podružnic udeležili tudi drugi naši delavci in izobraženci zlasti akademiki, je in bo ostal neizbrisno zapisan v spominu oseb, ki so se ga udeležili. Kongres je dal organizaciji smernice za bodočnost in ji pokazal pota, po katerih mora hoditi do svojih ciljev. Vse, kar se sedaj in kar se bo še v bodoče v »Krekovi mladini« delalo in snovalo, ima svoje temelje v resolucijah, sklepih in navodilih celjskega kongresa. Kongres je izrekel parolo, da naj bi bilo vse krščansko-socialistično delavstvo tudi v svoji prosvetni organizaciji »Krekovi mladini«, ki tudi res mora postati kulturna organizacija krščanskih socialistov.

Tudi pri vseh kongresih kršč. soc. delavstva posameznih strok, ki so se vršili tekom preteklega leta, je »Krekova mladina« uspešno sodelovala, posebno še pri zadnjem in za prizadete res pomembnem I. kongresu viničarjev. Prvi naši člani že stopajo na odločilna mesta v strokovni organizaciji.

V znamenju izvajanj resolucij celjskega kongresa se je pričelo delo v pretečenem letu. »Krekova socialna šola« se je raztegnila skoraj na vse kraje, kjer so podružnice »Krekove mladine«. Snov,

ki se v posameznih referatih obdelava in temelji na osnovah krščanskega socializma, je taka, da zanima in izobražuje ne samo vsakega našega delavca, ampak sploh vsakega, ki se teh predavanj udeležuje.

V Ljubljani se vršijo točasno v režiji »Prosvetnega odseka DZ« kar trije izobraževalni tečaji. K temu bi pripomnili, da je misel za nastop omenjenega odseka izšla iz vrst krščanskih socialistov, česar treba, da se vsak čas zavedamo tudi tega, da je to prav tako naša institucija kot drugih. Tečajev: dramatičnega, knjigovodskega in nemškega se številno udeležujejo naši člani iz Ljubljane in okolice.

Vse članstvo je zaposleno, se uči to, kar ga bo usposobilo za boj, za enakopravnost delavstva v gospodarstvu, družbi in kulturi. Za temi cilji bo šla »Krekova mladina« po začrtanem programu v bodočnost, ki ji obeta še mnogo pretresljajev, katere pa bodo močne ideje z lahkoto prenesle. Saj je naš pokret preživel že težke dni le zato, ker je po naravi zdrav in ker odgovarja zahtevam našega časa.

Ko se po petih letih spominjamo dela naše »Krekove mladine«, smo kljub skromnosti lahko ponosni nanj, ker lahko rečemo: Naše delo je, naš znoj je v njem!

Dr. p. Angelik Tominec O. F. M:

Krščanska delavska kultura.

Zaradi jasnosti naj predvsem omenim, da je skoro ni besede, ki bi se umevala na tako različen način kakor beseda kultura. Če rečemo, da ima prav tisti, ki pravi, da je današnji čas prenasičen kulture, in da ima istotako prav tisti, ki pravi, da človeštvu ne manjka ničesar bolj kot kultura, je s tem vse povedano.

Ko je Bog pri stvarjenju prastarišev istim zaukazal: »Rastita in množita se, polnita zemljo in podvrzita si jo,« jim je s tem dal nalogo, da izkoriščata zemljo in njene dobrine, ki so za človeka ustvarjene. S tem je bila dana človeku dolžnost, da skuša pridobiti čim večjo oblast nad naravnimi silami ali z drugimi besedami, da dviga **tehnično kulturo.** Potrebna je torej tehnična kultura in nikakor bi se ne marali vrniti nazaj v ono stanje, v katerem žive ponekodi ljudje v Afriki ali Aziji. Toda sama tehnična kultura še ne zadostuje za človeško družbo, postane ji celo lahko nevarna, tako da jo uniči, kakor smo videli v svetovni vojni. Zato moramo vselej, kadar povdarjamo potrebo kulture, pristaviti tudi da mora biti ne samo tehnična, zunanja, ampak tudi notranja srčna kultura. Sama tehnična kultura je podobna moči ognja, ki prav vodena in uporabljena človeku lahko neizmerno koristi, neukročena pa lahko prav tako človeku škoduje in ga uniči.

Notranja srčna kultura ima svoj temelj le v Kristusovem nauku. Zato kratko pravimo, da mora biti kultura krščanska, ako hočemo, da bo osrečila človeški rod. Zgolj tehnična kultura današnje dobe ima za središče materijo in njene sile, pozablja pa pri tem na človeka in da je človek središče vsega stvarstva. Slišijo se pač slavospevi tehničnemu napredku sodobnega časa, a med tem se glasi obupna tožba, žalno vzdihovanje, pa tudi preklinjajoče hrepenenje po maščevanju izmed tisočev in stotisočev tistih, katerim novi čas prinaša le trpljenje, glad in brezupno skrb za bodočnost; preklinjevanje tisočev izmed tistih zapuščenih človeških bitij, katera nimajo deleža pri dediščini nebrojnih zakladov, ki jih ustvarja zmagoviti človeški duh. Po vsej pravici zato hočemo, da bodi kultura krščanska in delavska.

Krščanska bodi kultura, to se pravi: Vznikniti in do popolne veljave v zasebnem in javnem življenju morajo priti načela Kristusova — načela ljubezni in pravice. Najidealneje bi bila nedvomno človeška družba urejena, ako bi vladala povsod ljubezen izražena v Kristusovih besedah: »Kar želite, da drugi vam store, to storite tudi vi drugim.« Ljubezen je najmogočnejši nagib za pravilno urejeno razmerje človeka do Boga in ljudi med seboj. Ko bi vladala ljubezen, bi vladale tudi vse druge čednosti, v prvi vrsti tudi pravičnost in sicer vsestranska: medsebojna in družabna. Taka ljubezen bi obsegala tudi vse, kar zahteva pravičnost in še več. To bi bila prava krščanska kultura, ali recimo kultura prvih kristjanov, ki jih je vezala in družila medsebojna ljubezen.

Toda prav pomanjkanje te ljubezni je povzročilo enega najžalostnejših in najpogubonosnejših pojavov moderne dobe, to je velikanski prepad, ki zija med posedujočimi na eni strani in med neposedujočimi, t. zv. proletarci na drugi strani. Kje tiči temu vzrok? Vzrok je usodepolna ločitev med delom in posestjo. Zato moramo, ko govorimo o kršč. kulturi pristaviti zraven tudi, da mora biti kultura tudi delavska. Mnogo jih je namreč dandanes v človeški družbi tudi med kristjani, ki hočejo posedovati in celo preveč, toda brez dela. Zopet mnogo jih je pa tudi, ki hočejo delati, toda delo naj bi ne donašalo pravice do posesti, kajti vsako posest taje. Eno kakor drugo načelo je zmotno in napačno. Napačno je načelo, ki dandanes vlada v človeški družbi, po katerem je možno na podlagi današnjega kapitalističnega družabnega reda brez dela pridobiti si ali ohraniti veliko bogastvo. Ravno ta nepravičnost, da ne rečem krivica, je namreč vzrok in vir prepada, ki zija med bogatini in proletarci, tu je vzrok, zakaj se bogastvo kopiči in se mora dosledno kopičiti v rokah nekaternikov. Ravno to načelo današnjega družabnega reda je vzrok, da si drugi kljub svojemu napornemu delo morejo pridobiti komaj najpotrebnejše za življenje in večkrat še tega ne. Posest je namreč v prvi vrsti sad dela, kakor pravi veliki socialni papež: »Najgotovejša resnica je, da bogastvo držav ne pride od drugod, kakor od dela delavcev.« S spoštovanjem dela samoposebi nastane spoštovanje posesti. Res je sicer da je premnogim hudodelstvom kriv sodobni kapitalistični družabni red. Toda temu ni kriva posest sama, ampak preveliko hlepenje po bogastvu, ki je pridobljeno brez dela s tujimi stroški. Stari pregovor: »Srednja pot, najboljša pot«, velja tudi tukaj. Mi ne obsojamo vse vprek posesti, kajti pridobivanje posesti je nagib, ki ga človek nujno potrebuje, da dela. Ravno z gotovo posestjo postane človek neodvisen, svoboden, po čemur vsakdo naravno hrepeni. Toda kot pogoj stavimo pri tem: Človek naj si pridobi posest le z delom. Le delo je, ki proizvaja dobrine in s tem posest, zato imej tudi edino delo pravico do njih. Delo bodi dolžnost vsakega, ki je zmožen delati. Kdor ne dela, naj tudi ne je in naj nima pravice do posesti. Lahko in z veseljem namreč človek dela tudi tako zvana nizka dela, če vidi, da s tem postanejo prosti drugi, da zanj opravljajo drugo višje opravilo. Zgubi pa delo vsak smisel in pameten namen, ter postane sramotno, nevredno in neznosno, če služi le v ta namen, da podpira služabnike mamona v brezdelju in da oni potem lažje udobno žive. Šele krščanstvo je s svojimi načeli: »Kdor ne dela, naj tudi ne je« in »Delavec je vreden svojega plačila« delo povzdignilo in mu dalo svojo pravico. Le krščanstvo je delu dalo čast in pravico ter s tem povzdignilo delavca, in zopet le pravo odkritosrčno krščanstvo more nagniti delodajalca, da to pravico delu prizna. Zato prav piše dr. Aleš Ušeničnik v svojem »Socialnem vprašanju«, da socialnega vprašanja ne bo rešilo zgolj gospodarsko in socialno politično delo, ampak da je treba seči globlje, v duše in izvesti obenem z vnanjimi reformami tudi reformo src z živim, praktičnim krščanstvom (št. 306-7).

Prava kultura mora biti notranja v srcih, ne samo tehnična, biti mora delavska ter priboriti delu pravice, ki mu gredo in biti mora krščanska to se pravi, prva in zadnja beseda kršč. socializma mora biti: Kristus.

Ante Kordin:

Morala v krizi.

Najboljše merilo stanja človeške družbe je morala. Ali je morala (nravnost, kršč. etika) visoka ali nizka, za to gre. Danes je postala morala pri nas v javnem in zasebnem življenju pravcata pastorka. V gotovih krogih danes morale ni. Teptajo se najprimitivnejši nravni zakoni, kojih posledice so nepregledne. Ta gniloba se zajeda danes že tudi v širše plasti ljudstva: na deželi kakor v industrijskih krajih.

Ko je inteligenca (izobraženstvo) zgubila živo vero v Boga, je zavrgla s tem tudi priznanje in pokoravanje stalnim, nespremenljivim nravnim zakonom, ki so conditio sine qua non — brezpogojna zahteva — za obstanek nravnega reda človeške družbe. Nraven propad višjih krogov je zasekal tem globljo rano, ker se je pojavil izraz te »moderne epidemije« tudi v slovstvu in takozvani literarni struji »naturalizem«, ki poveličuje ta nenaravni red v človeški družbi, ki pa je dosegel svoj višek v pornografiji (umazano slovstvo) dnevnega in političnega časopisja. Zasebna moralna izprijenost se je razbohotila v enem največjih človeških izumov — v tisku. In tako se godi, da se iz najumazanejših kloak »velikega« življenja zbira nesnaga v dnevnikih, ki ustvarjajo javno mnenje in vest moderne nemorale. Da, zgodilo se je — a to samo pri nas! — da je mladinski svobodomiselni slovenski list »Mladina«, ki ga čita naš 12 letni srednješolec in brivski vajenec — prinesla najpodlejši opis padca mladega dijaka v javni hiši in se ni zgrozil mladi akademik, ki je to napisal, kakšno sodbo piše sebi in svojemu rodu, a imel je drznost, da je vso to ogabnost persifliral na ljudi, ki rešujejo, kar se pred takim strupom še rešiti da. Kdo misli danes na mlade, občutljive duše, ki v svojem hrepenenju pridejo v kloake zastrupljevalcev mladine in se pri tem le-ti tolčejo na prsi: Mi vzgajamo borbeni rod — za novi boljši čas!!

S takimi pojavi v naši javnosti mora obračunati tudi naš delavski sloj. Kakršen temelj si gradi vsak posameznik v svojem razumu in srcu, tak bo. Zato mora vladati tudi v naših vrstah morala v zasebnem in javnem življenju. Le čist in nežen rod bo zmožen velikega socialnega boja. Zato naj si vsakdo osvoji načela krščanske nravnosti. Ne gre tu samo za šesto božjo zapoved, gre za vso poštenost človekovo, ki temelji v duši, ki je vredna vsega našega oblikovanja in truda. Kakor misliš sam, takšen bodi tvoj javen nastop. Odkritosrčnost napram svojemu tovarišu; kar misliš, si upaš povedati; kar govoriš, tako hočeš tudi ti sam živeti. Javno življenje mora biti v skladu z zasebnim. Vsepovsod morala!

Veliko je pogreškov, ki jih vidimo pri svojem nasprotniku. Zavedajmo se, da stane vsaka dobra stvar mnogo truda. Zavedajmo se pa tudi, da bomo mi svojega nasprotnika pridobili in priklenili nase, ako bo močna naša ljubezen, ki vpošteva, da posameznik stopi kaj rad pod vpliv močnejšega, boljšega. Vpliv zgleda! Verba volant, exempla trahunt (besede mičejo, zgledi vlečejo)!

Ako sem začel s časopisjem o nemorali, sem v glavnem hotel zadeti glavno žilo in opozoriti, kje naši krekovci ne bi smeli zajemati. **Umazano časopisje naj ne bo nikdar v roki krščanskega delavca!**

Zasebna morala naj bo čista, brez peg in brez madežá! Potem boste lahko nastopili v javnosti, bičali javnost, da se i ona otrese hinavstva in nemorale.

Naša pot pelje navzgor! Naš cilj je Bog!

Treba je več jasnosti, več odločne volje in močne vere!

(O tem poglavju bi želeli, da bi se oglasili naši delavci sami, da smo si zlasti v življenjskih vprašanjih na jasnem. Tudi naše ženske naj dvignejo svoj glas v obrambo dostojne mode in plesa in splošnega moralnega življenja med našo moško in žensko mladino. Kajti s tem izvršujemo najkoristnejše socialno delo.)

Anton Žaren:

Delovni program „Krekove mladine“.

Strokovno združenje in očiščenje značaja.

Zoper marksizem, ki govori le o koritu, mora Krekova mladina misliti na lastne strokovne organizacije. Zakaj Krekova mladina hoče človeka, ne beštjo. Marksizem pa ima z liberalnim kapitalizmom vse instinkte, vse hude pogone skupne. Samo to je razlika, da liberalni kapitalizem začne z napuhom in pohlepom in neha pri trebuhu in lenobi, marksizem pa s svojim socializmom in komunizmom začne pri nevoščljivosti in pohlepu, neha pa pri lenobi in napuhu. Poleg vsega tega pa imajo ti ljudje z liberalnimi buržuji skupno tudi geslo, ki so ga ob času francoske prekucije pokradli iz evangelija: bratstvo, svoboda, enakost.

Ne glede na to, da ljudje, ki so proglasili materialističnost za svoje življenjsko načelo, nimajo nobene pravice govoriti o idejah duše, mora Krekova mladina vendar storiti vse, da iztrebi materializem in laž iz svojih vrst. V strokovne organizacije mora uvesti duha, ki se ji ga ne bo treba sramovati nikdar. — Vedno in vedno mora staviti združevanje delavsko na tiste temelje, ki jih stavi tista proroška Krekova pesem: »Sejmo, sejmo semena...« V ostalem je ta organizator začel z izrekom »Pomni človek, da si prah in da se v prah povrneš.« Ne pa tako, kakor domišljavi volterjanci in marksisti. Krekova krščanska socialna zveza je sprejela v svojo zastavo znak nadangela Mihaela, ki se je prvi vprl zmajevim glavam sedmerih poglavitnih grehov. Zato je prav, da 8. maj in 29. september sprejmemo za dneva, v katerih se zlasti izjasnimo za delo v strokovnih organizacijah in za značaj, protiven Volterju in Marksu.

S papežem.

Namenoma podčrtavam izjave, od katerih nas hoče tisto, kar je spačenega v nas in izven nas, odtrgati. Meni na primer ni nobena oseba na zemlji dražja od osebe papeževe; mislim pa, da istotako vsakemu, ki se zaveda, kaj je človeštvu skupni oče.

V tej ideji so se zavedli vsi plemeniti duhovi, da človeštvo spet more postati ena družina. V tej ideji so rastle države in politične skupine kristjanov v tako družinsko enotnost, da je nekdanja rimska država bila pravi zverinjak, dokler ni slabičev političnih predstavnikov spet začel zmagovati materializem. K tej ideji se je začelo po malem plaziti društvo narodov, ki bi ga brez te ideje nikdar ne bilo.

Razlika med nami in protivniki je samo ta, da mi s to idejo iskreno mislimo, kakor vest in vera uči, oni drugi pa hočejo to idejo samo posnemati in pri tem ostati hudobni.

O neizmernem pomenu papeštva smo dozdaj vse premalo razmišljali. Samo koščke jasnosti si dobodimo o tistem Krekovem vzkliku, kaj je človeštvu papeštvo, in gorela bodo naša srca z novim zanosom.

Da upoznamo ta pomen, naročimo predavanja o tem. Ako bi ljudje ta pomen bolj poznali, bi bila vsaka papeška okrožnica praznik za ves svet.

Mi moramo poznati vsaj smernice, na katere so opozorili papeži naše dobe; potem nam bo jasna vsa sedanja kultura.

Ako nam kdo temeljito predoči papeža Pija IX., njegove izjave in okrožnice, zlasti njegov silabus zoper liberalizem, potem nam bo jasno, kako silne nevarnosti nas je otel. Seveda se ni svet po vsem ravnal, ali katerikoli so se, so bili rešeni.

In nato si dobodimo idejne, miselne obrise njegovih štirih naslednikov; tako silne v svojih osebah in pomenu, da ne moremo reči, kateri izmed njih je bil večji.

Ako nam kdo predoči smeri, ki jih je Bog dajal po Leonu XIII., v socialnem oziru nam jih je Krek, tedaj bo vsak uvidel, zakaj je moralo priti čez ves svet to, kar je prišlo.

Tudi bomo zazrli, kaj bo še sledilo in je že tu, ker se svet ni odzval predlogom Benedikta XV., ljudstvo pa jih povsod premalo pozna.

(Dalje.)

Razširjajte „Pravico“.

poslancev, deljene med centrumom, ljudsko in nemško-nacionalno stranko ter bavarsko ljudsko stranko, v gospodarskem svetu pa 37 članov.

O vašem predlogu glede poročanja v vaš list »Pravico« bi se naravno dalo govoriti. Po mojem mnenju bi se dala stvar urediti tako, da bi uredništvo, oziroma strokovna zveza nam predlagala, da ji pošiljamo materijal, oziroma glasila strok, ki prihajajo za vas v poštev. Iz tega bo razvidno vedno naše delo, zahteve, reforme, naši predlogi in naše gibanje.«

Proslava petletnice Krekove mladine.

NA PRAZNIK SV. JOŽEFA, 19. MARCA bo ob polu osmi uri zvečer v Ljudskem domu v Ljubljani proslava petletnice »Krekove mladine«.

Krekova mladina, ki zbira naše mlade delavce in delavke, da se umsko izobrazijo in moralno utrde ter pripravijo za bodočo veliko nalogo krščansko socialističnega delavstva, bo svojo proslavo začela s

pridigo č. g. p. Tomca in sveto mašo ob sedmih zjutraj v cerkvi sv. Jožefa. Pri sv. maši bo pel mešani zbor Krekove mladine. Po sv. maši bo skupno sveto obhajilo.

Po sveti maši se bo vršil tečaj, ki se bo nadaljeval naslednji dan.

Spored večerne slavnosti v Ljudskem domu, pri kateri sodelujejo gojenci dramatične šole Delavske zbornice, mešani pevski zbor Krekove mladine pod vodstvom g. Fr. Mihelčiča, in železničarsko glasbeno društvo »Sloga«, pa je sledeči:

1. J. Fučik: Prihod gladiatorjev. — Koračnica.
2. Pozdrav. — Franc Kordin.
3. Dr. Krek-St. Premrl: Naša pesem. — Moški zbor.
4. A. Vodnik: Delavke. Deklamacija. — Anica Zalar, Ljubljana.
5. Waldteufel: Čar siren. — Valček.
6. St. Premrl: V Korotan. — Mešani zbor.

Odmor.

7. T. Seliškar: Naša pot. Deklamacija. — Albin Gasser, Jesenice.
8. Ivan Cankar: Hlapec Jernej. Druga slika. Za oder priredil M. Skrbinšek.
9. E. Adamič: Hrepenenje po domovini. — Mešani zbor.
10. Govor. — Franc Terseglav.
11. Nyvlt: Kapitan Římek. Koračnica.
12. Vstajenje. Simbolična slika z deklamacijo; godba »Našo pesem«.

Med posameznimi točkami godba.

*

Cene: Parter I.—VI. vrste Din 12, VII.—XI. Din 10. — Balkon Din 8. — Galerija: I. vrsta Din 10, II. vrsta Din 8, III. vrsta Din 6. — Stranski parter D. 5. — Stojišče Din 4, za dijake Din 3. — Vstopnice se dobijo v predprodaji v tajništvu JSZ, Stari trg 2/I.

*

Pohitimo na proslavo Krekove mladine ter pokažimo svojo naklonjenost krščansko socialističnemu delavskemu naraščaju!

Mladina je naša bodočnost. Krekova mladina pomeni bodočnost slovenskega krščanskega delavstva. Krekova mladina bo delala pot ideji krščanskega socializma med slovensko delovno ljudstvo.

Zato: Vsi na petletnico Krekove mladine!

Tedenske novice.

Seja kluba krščanskih socialistov Delavske zbornice se bo vršila v soboto dopoldne ob 10. uri v posvetovalnici v Jugoslovanski tiskarni. Udeležba članov obvezna. — Predsednik.

Minister za socialno politiko dr. A. Gosar je izdal invalidskemu oddelku svojega ministrstva naredbo, da v najkrajšem času reši vse invalidske zadeve, ki v velikem številu čakajo na rešitev. Ministrstvo je odločilo, da v največji meri ugodi prošnjam vojnih invalidov in njih družin, ki so opravičene in osnovane po odredbah invalidskega zakona in pravilnika za njegovo izvrševanje. Invalidski oddelek bo izdal vse rešitve hitro, kakor je to zaukazalo ministrstvo.

Zopet ponesrečen rudar. Preteklo sredo je na vzhodnem obratu v Trbovljah podsulo 46 letnega rudarja-kopača Jurija Erjavca. Ko je stal na odru, pripravljen za izkop gornjega dela na premogu, se je prelomil stropni tram, ki odpira že izdelani izkop, kateri je napolnjen z zasipnim materialom. Ko se je tram prelomil, je zasujeni material oder, na katerem je stal Erjavec, podrl na tla in Erjavca pod seboj zasul. Po preteku desetih minut so izkopali že mrtvega iz ruševin.

Pogrebno društvo bratovščine sv. Jožefa naznanja svojim članom, da se bo vršil društveni redni letni občni zbor na praznik sv. Jožefa dne 19. marca t. l. ob 4. uri popoldne v hiši na Kongresnem trgu št. 2, pritličje desno. Vsi člani se vabijo, da se občnega zbora zanesljivo udeleže. Obenem se opozarjajo oni člani, ki še za lansko leto niso poravnali letnega doneska, da to čimprej storijo Letne doneske po 10 Din plačujejo vsi člani brez izjeme. — Odbor.

Takrat oko se mi žari,
ko v sodu sladki mošt kipi,
a v prsih se mi srce smeje,
če »BUDHA« čaj me — greje!

Na Jožefovo, 19. t. m. priredi mariborsko orlovstvo telovadno akademijo v veliki dvorani pri Götzu. Prijatelji orlovstva iskreno vabljeni!

Delavcem in delavkam, ki so v posesti delavske pogodbe, potrjene od ministrstva dela ali kmetijstva francoske republike! Vse one osebe, ki se želijo naseliti v Franciji, da bi tam izvrševale ročno delo, morajo biti v posesti zdravniškega spričevala o cepljenju koz, najdalje pred petimi leti, da ne nosijo v sebi nobenih kali nalezljivih bolezni, da so zdrave na umu in sposobne za delo, katero mislijo izvrševati v Franciji, in na podlagi katerega jim je bil izdan delovni kontrakt. Konzularni zdravnik francoske republike v Ljubljani je g. dr. Minař, edini, kojega spričevala so veljavna. Pripomba: Brez potrdila g. dr. Minařa (Kongresni trg) se zgoraj omenjenim osebam ne bodo izstavljali konzularni vizumi.

Stanovanje v svinjskem hlevu. V Mariboru stanuje že od lanskega oktobra na Koroški cesti tričlanska delavska družina v ozkem svinjskem hlevu. Vse dosedanje prošnje te skrajno bedne družine na stanovanjski urad za dodelitev stanovanja so bile zaman. Takih slučajev je pač malo in skrajna potreba je, da se dodeli delavčevi družini skromno, toda človeško prebivališče.

Smrt vsled stekline. Pri Sv. Barbari v Slov. goricah je pred dvema mesecema ugriznil domači pes nekega domačina. Pes je nato obgrizel še enega konja in vola, nakar je poginil. Pred nekaj dnevi pa so se na obgrizencu pričeli javljati znaki stekline in je v nepopisnih mukah izdihnil. Konja in vola so nato ubili, sicer bi živali poginili vsled stekline. — Sploh se je pojavilo v zadnjem času toliko steklih psov, posebno na Štajerskem, da so bile tamošnje oblasti prisiljene izdati najstrožje odredbe. Varujte se pasjih ugrizov, če vas pa kak pes že popade, ne smatrajte ugriza kot navadno rano, ampak se takoj podajte k zdravniku, ker sicer zna imeti ugriz smrtne posledice.

Žalostni zadnji dnevi uboge ženice. V Slovenski Krajini je umrla občinska sirota, ki je preživela zadnje dni svojega življenja tako žalostno, da je to pač nekaj nerazumljivega za sedanji čas. Ker ni imela nikakega premoženja, so jo nosili bolno od hiše do hiše in jo je morala vsak dan prehraniti druga družina. Prišlo je celo tako daleč, da je bila na en dan pri treh gospodarjih in nihče izmed njih je ni maral niti en cel dan na svojem domu. Komu naj pač veljajo besede »Lačen sem bil pa mi niste dali jesti...«, ako ne nam kristjanom. Kako malo ljubezni do svojega bližnjega je dandanes!

Strela ubila dva otroka. V gornji Hercegovini je divjala v zadnjih dneh preteklega tedna silna nevihta. V selu Dobrigošču je strela udarila v hišo nekega kmeta ter ubila dva otroka, ki sta se igrala v sobi. Starši, ki so se nahajali v prvem nadstropju, so ostali nepoškodovani.

105 potomcev žaluje za Viljemom Heitom, ki je umrl v Beški v Vojvodini, star skoro 97 let. Preživel je tri žene, ob njegovi krsti pa je žalovalo 7 otrok (seveda sivolasih), 32 vnukov, 60 pravnukov in 6 prapravnučkov. Najstarejši vnuk je star 51 let, najstarejši pravnuk 32 in najstarejši prapravnuk 12 let.

Izšla je knjiga »Alkoholno vprašanje«, ki je danes pač eno izmed najbolj aktualnih, če hočemo obvarovati in rešiti narod pred fizično, moralno in gospodarsko propastjo. O vsem tem govori ta knjiga. Odkriva dušne in telesne rane, ki jih povzroča demon-alkohol. Odkriva vse grozne gospodarske posledice, ki jih rodi demon-alkohol. Odkriva bedo in solze nesrečnih družin mater in otrok pijancev, ki jih je pahnil v brezup in obup — demon-alkohol. Vsak naj kupi in pazno prebere knjigo »Alkoholno vprašanje«! Predvsem naše slovenske občine. Velik del je namenjen zlasti našim občinam pa tudi vsem drugim samoupravnim zastopom, a zato nič manj vsem javnim, predvsem državnim uradom. Bogata vsebina, zlasti zbirka oblastvenih zakonov in prepisov, tičočih se alkoholnega vprašanja sama priporoča delo.

Število židov v naši državi. V naši državi živi 73.267 židov in sicer na Hrvatskem in v Slavoniji 21.810, v Vojvodini 21.349, v Bosni in Hercegovini 13.701, v Srbiji 7800, v Južni Srbiji 6218, v Sloveniji 1038, v Medjimurju 921, v Dalmaciji 412 in v Črni gori 17. Židje, živeči v naši državi, so organizirani v 111 židovskih cerkvenih občinah. Največ židov živi v sledečih mestih: v Zagrebu 12.000, v Belgradu 9250 in v Sarajevu 8300. Po vseh drugih mestih žive židje v manjšem številu.

Koliko je odvetnikov v Sloveniji. Dne 31. decembra 1926 je štela odvetniška zbornica v Ljubljani 195 članov. V Ljubljani je izvrševalo prakso 67 odvetnikov, v Mariboru 32, v Celju 17, v Ptuju in Murski Soboti po 9, v Novem mestu 7, v Dolnji Lendavi in v Kranju po 4, v Brežicah, Kamniku, Konjicah, Kočevju, Ljutomeru, Radovljici in Slovenski Bistrici po 3, v Gornji Radgoni, Krškem, Laškem, pri Sv. Lenartu in Slovenskih goricah, v Litiji, Ormožu, Slovenjgradcu in Šmarju pri Jelšah po dva, v Cerknici pri Rakeku ,Črnomlju, Gornjem gradu, Kozjem, Metliki, Ribnici, Škofji Loki in Šoštanju pa po eden. Število članov ljubljanske odvetniške zbornice se je napram letu 1925 za 4 zvišalo. — Kot kaže ta statistika, smo z odvetniki dobro preskrbljeni.

Krekova mladina.

Naš praznik.

Vse podružnice so dobile k praznovanju tozadevna navodila v zadnji okrožnici št. 3, ki naj se povsod kolikor le mogoče točno izvajajo. Isti dan praznuje naša organizacija petletnico in se vrši večja proslava v Ljubljani. Članstvo okoliških podružnic naj se proslave udeleži v kar največjem številu. Oddaljenejše pa bodo imele ta dan slovesnejše slavnostne sestanke s primernim sporedom. Vse krekovce pa bo ta dan prevevala ena misel: **Naša organizacija je zrastla iz nas samih, zato je in bo res naša!** Iz tega bo izzvenela ena sama pesem, pesem krekovcev, idealnih borcev za pravico in resnico.

*

Tečaj. Za udeležnike tečaja, ki jih je pozvala centrala in ki so jih priglasile podružnice, je vse preskrbljeno, samo da bo vsakdo pravočasno na mestu. Tečaj se bo vršil v naših prostorih, Stari trg 2/I. Prosili smo za polovično vožnjo, katere rešitev pričakujemo vsak dan. Tozadevno bomo javili v »Slovencu« v rubriki »Krekova mladina«, na kar opozarjamo tečajnike, da se bodo ravnali po danih navodilih.

Izjava. Podpisana centrala Krekove mladine izjavlja, da nima z »Izobraževalnim društvom Krekova omladina« v Hrastniku ničesar skupnega, ker sploh ni v njej včlanjeno. — Za centralo Krekove mladine: Franc Kordin, l. r., t. č. predsednik.

Iz centralnega tajništva. Nekatere podružnice še sedaj niso poslale vseh pristopnic, druge pa sploh še nič. V interesu celote je, da posamezne podružnice to čimprej store. Tudi mesečne statistike še manjkajo! Gotove podružnice so tudi že precej zaostale na članarini. Naj to naknadno v najkrajšem času store. — Tov. tajnik, Jesenice! O čemer vprašuješ v dopisu, poglej tozadevno okrožnico št. 1, odstavek »Tiskovine«. — Lesce! Zadeva urejena.

Vič. Tukajšnja Krekova mladina bo priredila v nedeljo 20. marca ob pol osmih zvečer v Društvenem domu na Glincah krasno dramo »Uničeno življenje« v štirih dejanjih in eni sliki. Predprodaja vstopnic v konsumnem društvu na Glincah in na dan predstave od 10 do 11 ter od 6 zvečer dalje. Vljudno vabimo k obilni udeležbi!

Jesenice. Podružnični odbor poziva vse svoje člane, da se po nalogu centrale udeležite duhovnih vaj ob priliki praznika sv. Jožefa, zaščitnika dela. Obenem se tudi udeležite sprevoda na sam praznik, ki odide ob pol 8 z dvorišča Katoliškega delavskega doma na Savi v farno cerkev k sv. maši. Dolžnost in disciplina vas vabita! — Odbor.

Lesce. V nedeljo 20. marca se bo vršilo ob navadni uri predavanje. Vsi tovariši in tovarišice vabljeni! — Odbor.

Trbovlje. V nedeljo 13. marca se je vršil sestanek naše podružnice, ki je v zadnjem času že hotela nekoliko popustiti v svojem radikalnem stremljenju in sploh pri svojem delu. Zato je bilo zelo prav, da smo na tem sestanku prišli do novih zaključkov in bo tako prišlo v našo podružnico zopet pravo delo. Sklep vseh je bil, da gremo s še podvojeno silo na delo brez ozira na levo in desno. Imeli bomo vedno pred seboj svoj cilj in samo po tem se bomo ravnali.

Celje. Redni letni občni zbor podružnice se bo vršil v nedeljo 25. marca ob pol 3 popoldne v društvenih prostorih pri »Belem volu«. Dnevni red običajen. Da se vsi tovariši in tovarišice občnega zbora udeleže, je njihova dolžnost! — Odbor.

Dopisi.

Jesenice. Na praznik sv. Jožefa, našega delavskega patrona, se bo vršila ob osmih sv. maša v župni cerkvi na Jesenicah. Člani naše strokovne skupine so dolžni, da se zberejo ob pol osmih na dvorišču Katoliškega delavskega doma na Savi, odkoder odidemo korporativno z drugimi katoliškimi organizacijami z godbo na čelu v farno cerkev. Ne vstopajte v vrsto med sprevodom, ker to znači nedisciplino, pač pa vsi na zbirališče! Dne 18., 19. in 20. marca se bodo vršile tudi duhovne vaje, katerih naj nihče ne zamudi, ker so izrečno za može in fante. Zato: Počastimo dostojno naš delavski praznik!

Škodljivo postopanje delodajalcev.

Pogostoma se dogaja, da ta ali oni delavec v času bolezni izgubi pravico do hranarine, ki mu pripada po zakonu o zavarovanju delavcev in to po krivdi delodajavca. V svrho jasnosti navajamo en tak slučaj. Delavec, zaposlen pri lesni družbi, nenadoma zboli. Bolezen prijavi svojemu delodajavcu, obenem zahteva potrdilo delodajavca, s katerim se poda k pristojni poslovalnici, odnosno določenemu zdravniku. Delodajavec še isti trenutek izpolni odjavnico obolelega delavca in jo pošlje uradu za zavarovanje delavcev. Zgodi se pa, da delavec zaradi velike oddaljenosti od sedeža pristojne poslovalnice, ali težke bolezni, ali slabega vremena ne more prvi dan do zdravnika in tako pride odjavnica prej do poslovalnice kot pa bolnik do zdravnika. Zdravnik pregleda bolnika, ga spozna za delo nezmožnega. Bolnik ostane doma in je uverjen, da bo dobil za čas bolezni, oziroma delanezmožnosti hranarino, ki mu pripada po zakonu, toda namesto tega dobi od poslovalnice obvestilo, da mu ne pripada podpora, ker na dan, ko se je prijavil zdravniku, ni bil več član urada, in niti niso za njega dani pogoji po § 56. zakona za zavarovanje delavcev.

Ne razumemo takega postopanja delodajavcev še s posebnim ozirom na § 38. zakona o z. d., ki jasno določa, da za časa bolezni delavca ne plačuje niti delodajavec niti delavec nikakih prispevkov za zavarovanje. Če bi delavec v času, ko zboli, odpovedal tudi službo, potem je to drugače razumeti in je v tem slučaju postopanje delodajavca upravičeno. Ker pa delavec po ozdravitvi stopi zopet pri istem delodajavcu

v službo, pa ne moremo smatrati omenjeno početje drugače, nego da delodajavec namenoma škoduje delavcu, mu s tem napravlja nepotrebne sitnosti in ga prisili, da mora pred ozdravitvijo zopet na delo.

Da ne bo kdo mislil, da krivično sodimo o tem postopanju, naj navedemo še to, da je neko podjetje v bližini Ljubljane nameravalo odpustiti večje število delavstva. Da pa se ne bi to delavstvo prijavilo bolnim, je bilo od podjetja že 14 dni prej sporočeno zdravniku poslovalnice, da bodo odpustili gotovo število delavstva.

Ker se taki slučaji vedno pogosteje dogajajo, naj delavstvo v vseh slučajih sporoča svoji strokovni organizaciji, ki bo vsako tako nepravilnost, oziroma škodljivo postopanje delodajavcev dosledno bičalo v javnosti toliko časa, dokler tega delodajavci ne bodo opustili. Delavstvo naj si ne pusti kratiti svojih težko priborjenih pravic!

Iskrice.

Noben dobrotnik ne daje tako hitro, kot se hitro pozabi na njega.

Prevladovanje samega sebe je najboljši znak izobrazbe.

Pravijo, da je znanje moč, a zato kljub temu še ni kruh.

Udarce nesreče si bolje zapomnimo kot poljube sreče.

Laž se večkrat lažje oprosti kot pa resnica.

So ljudje, ki znajo svojo srečo zamolčati, a so tudi taki, ki znajo i nesrečo zase obdržati. Prvi so modri, a drugi hrabri.

Skozi ključavnico se več vidi kot skozi nastežaj odprta vrata.

Ljudje najraje oproščajo tam, kjer bi i sami radi grešili.

Žena je odvisna od usode moža, a večkrat je ona njegova usoda.

Ljubečemu je svet žena, a zaljubljenemu je žena svet.

Vsak obisk nas razveseli — če že ne pri prihodu, pa vsaj pri odhodu.

Mnoge imamo za velikodušne, pa so samo lahkomiselni.

Izkušnja nas uči, da se od izkušnje nismo ničesar naučili.

Tudi neumnost večkrat koristi, toda človek mora biti pameten, da jo zna pravilno izrabiti.

Če bi moški porabil toliko časa za nego svojega telesa kot ženska, bi kmalu izpodrinil žensko lepoto.

Socialni vestnik.

Brezposelnost in inozemski delavci v Franciji. Točasno je na Francoskem po raznih statistikah povprečno 1 milijon tujih delavcev, v glavnem Italijanov, Belgijcev, Špancev, Poljakov in Rusov. Ponajveč so zaposleni ti v rudnikih, kovinski, kemični in tekstilni industriji, predvsem v obmejnih krajih. Od teh inozemcev jih je kakih 10 odstotkov zavarovanih proti neposredni brezposelnosti, ker so namreč prišli na Francosko v zadnjem letu in sklenili pogodbo za celo leto. Brezposelne inozemce pošiljajo navadno v tiste okraje, kjer so delovne moči potrebne, v kolikor je seveda to združljivo z interesi francoskega delavstva. Ako pa ni nobenega dela, jih pošljejo domov. Zato imajo posebne določbe.

Brezposelnost. V februarju je bilo na Angleškem 1 milijon 270 tisoč brezposelnih. Število brezposelnih na Poljskem pretekli mesec je pa znašalo 209.000 oseb.

Razno.

Skrivnosten zaklad. Poljske vojne oblasti so našle v zidovju poslopja generalnega štaba v Varšavi vzidano oklopno blagajno, v kateri je bilo 41 kg zlata v kosih ter ruskih červoncih novejših let. Nihče ne ve, kdo je lastnik zaklada.

Hrib se je podrl. Na otoku Korsika se je podrl neki hrib in pod seboj pokopal vas Bisiuhi. Prebivalci so se v divjem begu hoteli rešiti pred podirajočim se hribom, ki je pokopal pod seboj številne žrtve. Reševanje žrtev ni bilo mogoče, ker se lavine neprestano vale s hriba.

Razmerje moških in ženskih oseb v Jugoslaviji. Glasom državne statistike iz l. 1921. pride v Jugoslaviji 1059 žen na 1000 moških. V posameznih pokrajinah je razmerje sledeče: V Sloveniji pride na 1000 moških 1095 žensk, v Srbiji 1082, V Hrvatski in Slavoniji 1052, v južni Srbiji 1008 in v Črni gori 1006 žensk. V Bosni pa je razmerje drugače in sicer pride tam na 1000 žensk 1044 moških. — V Rusiji pride na 1000 moških 1229 žensk, v Nemčiji 1099, na Angleškem 1094, na Francoskem 1070, v Italiji 1028 žensk. — Krajevno razmerje je seveda zopet drugačno in tako pride n. pr. v Zagrebu na 100 moških 102 ženski, v Belgradu pa na 1000 žensk 1619 moških.

Ogromni dobički ameriške avtomobilske industrije. Družba General Motors Co., v kateri je združenih več tvornic avtomobilov je imela v letu 1926. 186.2 milij. dolarjev (10.557 milijonov dinarjev) čistega dobička napram 116.0 milij dol. v letu 1925. Od tega čistega dobička odpade na posamezno delnico 21.80 dol. (lani 14.0 dol.).

Za kratek čas.

Iz otroških ust. Jožek pride iz šole in joka. Oče: »Zakaj pa jokaš?« — Jožek: »Gospod so rekli, da naj molim tri očenaše, pa znam le enega!«

Vse ponarejeno. Gospod: »Ko sem pri vas to palico kupil, ste zatrjevali, da je ročaj iz prave slonove kosti, kar pa ni res in jo morate nazaj vzeti!« — Strugar: »To je pa vendar čudno! Jaz dobivam slonovo kost, naravnost od tam, kjer sloni živé. Vendar ni škrat, da bi imeli sloni že tudi ponarejene zobe!«

Nič ni pomagalo. A: »Kako, da ti je žena ušla, saj si jo vendar dal detektivu opazovati?« — B: »In ravno ž njim je ušla.«

Za tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad »Pravice« je darovala skupina SZTD na Jesenicah 400 dinarjev. Zavednim tovarišem najlepša hvala!

Vrednost denarja.

Vrednost denarja: za 1 dolar dobiš 56.75 Din; za 100 frankov 223 Din; za 100 lir 254 Din; za 100 avstrijskih šilingov 800 Din; za 100 čeških kron 168.25 Din; za 100 nemških mark 1350 dinarjev.

NAJCENEJŠE IN SOLIDNO STE POSTREŽENI V TRGOVINAH
FRANC PAVLIN, LJUBLJANA, GRADIŠČE ŠT. 3
PODRUŽNICI: TRG TABOR ŠT. 4, BORŠTNIKOV TRG ŠT. 4.

Pierre L' Ermite; 20

Žena z zaprtimi očmi.

Iz francoščine prevedel L. S.

»Toda, gospa, ali pa tudi veste, da je to resna reč..., zelo resna! Včeraj je prišla, pa je že ujela vašega sina..., dela mu celo neprijetnosti, izsiljuje mu denar... In on se boječe opravičuje, da je suh...«

»Denar!«

»Da, tako daleč smo..., tako daleč že...«

»V tem kratkem času, kar je tu!...«

»Kako je gospa vendar naivna... Tem huje! prehajam brez vsakega olepšavanja k stvari. Pred seboj imamo sleparijo... Vaš sin pozna Marijo Durand že dolgo časa...«

»Gospod Ludovik!«

»Da, gospod Ludovik.«

»Melanija!«

»Nič: Melanija!... Vino teče, pijmo ga! Torej, gospod Ludovik pozna Marijo Durand... Kako je naredil, da jo je potem vaš prijatelj župnik od sv. Frančiška Saleškega toplo priporočil..., res ne vem... To je druga tajnost... Ampak kar vem..., vem dobro in vam povem.

Tu je napravila Melanija obraz kot svečenica na trinožniku:

»... In vam povem: Marija Durand je ljubica gospoda Ludovika.«

»Melanija, prepovedujem vam, govoriti tako!«

»Ponavljam: Marija Durand je ljubica gospoda Ludovika in zato imam dokaz!«

»Vi imate dokaz za to?«

»Da, gospa!«

»Kje je ta dokaz?«

»Tukajle.«

Melanija pokaže popolnoma pripravljeno pismo, skrbno čuvano v životcu..., pismo, ki ga je pisal gospod Ludovik.

»Resnično, to je zares njegova pisava!...« mrmra gospa Hughe vsa pobita.

»Da-li je pisava njegova! In pisemski papir od vaše hiše!... Ta Marija Durand je do skrajnosti predrzna.«

Gospa vzame pismo in roki se ji treseta med čitanjem.

Ko prebere, sklone gospa Hughe glavo in plače...

»Moj otrok, moje ubogo dete!...«

Tedaj se Melanija stogoti, da je vsa rdeča:

Nisem storila prav, da sem vam pokazala to pismo. Morala bi bila pustiti to pustolovko, da mirno izvrši svojo namero!... Navsezadnje, v kaj se vmešavaš, Melanija!... Vsa ta nesnaga bo padla zopet nazaj na tvoja nos...«

»Razumejte me prav... Ne grajam vas..., nasprotno, zahvaljujem se vam..., če je le beseda »zahvaljevati se« tu na mestu. A jaz sem mati..., uboga mati!... Kako bi ne bila strta, ko ugotavljam, da je moj sin v takšnem položaju in da ima pustolovščine ne le na Montmartru, temveč tudi pod mojim krovom, z mojimi posli..., z mojim osebjem..., z mojo sobarico!...«

»Oprostite..., saj vendar nočete namigniti, da smo mi posli, kakor bi kdo rekel... druge rase kot vi.«

»Reči hočem, da sem imela zaupanje do Marije Durand. Zdela se mi je pošteno dekle..., da, celo odlična...«

»Čisto navadna vlačuga je!«

»Kaj je torej storiti...? Ali naj jo takoj vržem čez prag... še to jutro?...«

Tu nadene Melanija zopet svoj važni izraz svečenice:

»Ker me že gospa vprašuje za svet..., zakaj, če sem prav razumela, ste me vprašali, kaj je storiti. Glejte, kaj bi storila jaz, Melanija, ako bi bila gospa. Jaz je ne bi vrgla še takoj skozi vrata.«

»A... In zakaj?«

»Zato-le: Sedaj, ko je razkrinkana — in to je — jo bom gotovo dobo opazovala, da se mi posreči dobiti v roke vse niti njenih spletk. Ali človek kdaj ve, pri čem je s takšnimi ženskami? Marija Durand je lahko središče množice stvari, ki jih gospod Ludovik, slep kot vsi zaljubljenci, niti ne sluti!... Bolezen spoznana je na pol ozdravljena, je dejal nekoč vaš doktor. Bodite mirni!... Imela jo bom pred očmi, dragico!... In na Melanijine oči se lahko zanesete. Sicer pa je listina, kakršno sem vam našla medtem, ko ste jo vi tako občudovali, vendarle tudi dokaz, ne? Toda če bi jih imeli dva... tri... štiri te kakovosti, bi bilo še bolje... Potem pa« — Melanija se je zarežala, — »ali se vam ne zdi, gospa, da je prijetno kakor rosa, kadar držite za gotovo kako hudobno živalco, ne da bi vam mogla uteči..., jo daste marinirati, ... peči v njenem soku... se igrate ž njo kakor mačka z miško...? Davi sem bila vsa medena s to hotnico..., dala sem ji za zajtrk celo smetano, ki je sicer le za gospoda...«

»Melanija!...«

»Gospoda Ludovika bo to naučilo, tega mladega grliča, da bo bolje izbiral svoje grlice!«

Gospa, vsa polna skrbi in neodločena, gleda v praznino...

»Predvsem nobene besede mojemu soprogu, zakaj poznam ga... Silovit in zmučen kot je, bi takoj vse sesekal s sabljo.«

»Hotela sem vas vprašati...«

»In vendar, Melanija..., če bi postala navzočnost tega dekleta pri nas še drugače nevarna ... na primer... radi vloma...? Strašno je vpoštevati slično podmeno..., a treba je misliti na vse... Tedaj bi mi gospod očital moj molk, ne?«

»Gospa..., ponavljam vam: Melanija ima oči. In kadar ima Melanija oči, lahko gospa spi mirno na svojih dveh blazinah...«

In bilo je tako.

Na videz ostaja položaj miren na vsej črti. Oče in sin, ki absolutno ničesar ne slutita, sta prijazna z Marijo... Oče blag, očetovsko pozoren... Sin navdušen, srečen, skriva to čedalje manj, ker ga veseli prihajati domov, najti vedno svojo sobo v najlepšem redu, in sicer urejeno ne iz poklicne navade, temveč z neko posebno pozornostjo, ki jo je lahko uganiti..., ozaljšano s tistimi malimi stvarcami, ki so nekaterim naravam vse..., s cvetko, izbrano izmed onih, ki jih prinese vrtnar vsak dan in za katero se ve, da ti je najljubša... kako mizo prestavljeno na drugo mesto, zaveso dvignjeno na drug način ali bolj srečno uravnano razsvetljavo.

Sicer pa je bilo tako v vseh sobah, ki so bile poverjene mladi sobarici.

Nekoč sta vstopila zakonca Hughe iznenada v obednico. Gospa Hughe je potegnila predal:

»No, Adolf, poglej... Ali je to urejeno!... Nikoli še nismo imeli podobne sobarice!...«

SOMIŠLJENIKI! ALI VESTE, KJE JE VAŠE ZBIRALIŠČE?
V konzumski kleti v Ljubljani, Kongresni trg 2, dobite poleg dobre postrežbe tudi svoje somišljenike. Tu se točijo izborna vina Osrednje vinarske zadruge.

Za »Jugoslovansko tiskarno«: K. Čeč. Izdajatelj: Dr. Andrej Gosar. Urednik: Srečko Žumer.